Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2024/2807

23.4.2024

AANBEVELING (EU) VAN DE RAAD

van 12 april 2024

over het economisch beleid van de eurozone

(C/2024/2807)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 136, in samenhang met artikel 121, lid 2,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid [1], en met name artikel 5, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden [2], en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) De economie van de eurozone heeft veerkrachtig gereageerd op de grote economische schokken van de afgelopen jaren, wat ook te danken is aan een sterke, gecoördineerde en tijdige beleidsrespons, maar heeft de laatste tijd vaart geminderd. Na het aanzienlijke herstel in 2021 en 2022 is de groei in de eurozone in 2023 naar verwachting afgenomen tot 0,6 %. De nog altijd hoge, maar zich evenwel matigende consumentenprijzen van de meeste goederen en diensten eisen een zware tol van de economie, ondanks de dalende energieprijzen, en de externe vraag biedt geen solide ondersteuning. Intussen krijgt het effect van het aangescherpte monetaire beleid zijn uitwerking in de economie. Positief is dat de arbeidsmarkt sterk blijft, met een historisch lage werkloosheid — zij het met verschillen tussen de lidstaten en hun regio's — en historisch hoge arbeidsparticipatie en werkgelegenheid, hoewel er tekenen van afkoeling zijn. In 2024 wordt een geleidelijk herstel van de groei met 1,2 % verwacht dankzij de aanhoudende werkgelegenheidsgroei en stijgende reële lonen, terwijl de inflatie verder zal dalen. De vooruitzichten blijven omgeven door veel onzekerheid en risico's, voornamelijk in verband met de ontwikkelingen in de aanhoudende Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, de situatie in het Midden-Oosten na de brute en willekeurige terroristische aanvallen op Israël door Hamas, die nieuwe verstoringen van de energievoorziening kunnen veroorzaken, met aanzienlijke gevolgen voor de energieprijzen, en de risico's in verband met een structurele vertraging in China. Bovendien worden de risico's rond de vooruitzichten mogelijk groter door het vertraagde effect van het inflatiebestrijdingsbeleid en de mogelijke gevolgen daarvan voor de economische activiteit. Ook worden de vooruitzichten beïnvloed door structurele veranderingen, met name in verband met het toenemende effect van klimaatverandering, zoals blijkt uit extreme weersomstandigheden en ongekende natuurbranden en overstromingen.

(2) Na de piek van oktober 2022 is de totale inflatie in de eurozone afgenomen, met name als gevolg van de dalende energieprijzen, maar ook dankzij een geleidelijke algemene matiging in de andere componenten. De voedsel- en diensteninflatie blijft desondanks hoog en treft in het bijzonder de meest kwetsbaren. Ook de inflatoire druk is in een aantal lidstaten nog steeds aanzienlijk. De inflatie zal naar verwachting dalen tot 3,2 % in 2024 en blijft dus boven het streefcijfer van de Europese Centrale bank (ECB) van 2 %. In 2025 zou ze dalen tot 2,2 %. Het desinflatieproces wordt kracht bijgezet door de snelste en grootste renteverhoging door de ECB sinds de oprichting van de economische en monetaire unie (EMU). De rendementen op overheidsobligaties in de eurozone zijn gestegen, maar de ecarts bleven relatief stabiel. De ECB heeft zich er herhaaldelijk toe verbonden de rentetarieven hoog te houden zolang als nodig is om de inflatie terug te dringen tot het streefcijfer, en verduidelijkt dat voor het toekomstige monetaire beleidsscenario een gegevensgebaseerde aanpak zal blijven gelden.

[1] PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj.
[2] PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

(3) De energieprijsschok heeft het kostenconcurrentievermogen in de eurozone aangetast, met name voor de energie-intensievere lidstaten en industrieën. Tot nu toe zijn de negatieve gevolgen van de hogere kosten beperkt door wisselkoersschommelingen en tijdelijke overheidsmaatregelen ter ondersteuning van bedrijven en kwetsbare huishoudens. De hoge energiekosten — in combinatie met verschillen in de energie-intensiteit tussen de economieën van de lidstaten, en met verschillen in de energiebevoorrading van de lidstaten alsook verschillen in marktstructuren en beleidsreacties — hebben echter bijgedragen tot grote inflatieverschillen binnen de eurozone. Ondanks de daling van de energieprijzen in 2023 zijn deze inflatieverschillen tot dusver slechts gedeeltelijk weggewerkt. Als de prijsverschillen aanhouden zouden zij, in combinatie met de uiteenlopende loonstijgingen in de afgelopen twee jaar, kunnen leiden tot concurrentiekloven tussen de lidstaten van de eurozone en tot macro-economische onevenwichtigheden die de goede werking van de eurozone kunnen aantasten. Het is dan ook van belang dergelijke onevenwichtigheden aan te pakken. Op middellange termijn is het vermogen van de eurozone en de lidstaten om de productiviteit te vergroten deels afhankelijk van de capaciteit om innovatie en investeringen te ondersteunen. In dat opzicht zou de economie van de eurozone worden benadeeld door het vooruitzicht van energieprijzen en -kosten die permanent hoger zouden kunnen zijn dan die van handelspartners, een aanhoudende achterstand in productiviteitsgroei ten opzichte van andere economieën en toenemende risico's van geo-economische fragmentatie.

(4) Het huidige macro-economische klimaat, dat wordt gekenmerkt door voortdurende onzekerheid, hoge inflatie en de aantasting van het concurrentievermogen van de eurozone, vraagt om een ambitieuze beleidsagenda. Op korte termijn blijft het een prioriteit ervoor te zorgen dat de inflatie terugkeert naar het ECB-streefcijfer van 2 %. Bovendien kunnen hardnekkige inflatieverschillen tussen de lidstaten zich vertalen in verschillen in concurrentievermogen. Het begrotingsbeleid moet voorkomen dat de inflatoire druk toeneemt. In 2022 daalde het reële inkomen, wat noopte tot loonontwikkelingen om het verlies aan koopkracht te beperken, met name voor mensen met een laag inkomen. Tegelijkertijd moeten tweederonde-effecten op de inflatie en het concurrentievermogen nauwlettend door de overheid worden gemonitord en bij de loonvorming in aanmerking worden genomen. Daarnaast blijft het van cruciaal belang de risico's voor de macrofinanciële stabiliteit en de macro-economische gevolgen van strengere financiële voorwaarden te beperken. In de toekomst moet de eurozone inclusieve en duurzame groei blijven bevorderen en haar mondiale concurrentievermogen in stand houden, en tegelijkertijd verschillen binnen de eurozone vermijden. In dit verband zijn hervormingen en investeringen, onder meer hervormingen en investeringen om de groene en de digitale transitie en de veerkracht van de eurozone te bevorderen, van essentieel belang. De tijdige en doeltreffende betrokkenheid van de sociale partners en een sterke sociale dialoog zijn essentieel ter ondersteuning van de beleidsvorming en een breed draagvlak dat de uitvoering bevordert.

(5) Na een aanzienlijke crisisgerelateerde expansie van 2020 tot 2022, die heeft geholpen de externe schokken aan te pakken en kwetsbare huishoudens en levensvatbare bedrijven te beschermen, zal de algemene begrotingskoers in de eurozone naar verwachting restrictief zijn in 2023 en 2024, wat in overeenstemming is met de noodzaak om het niveau van het overheidstekort en de overheidsschuld terug te dringen en met de noodzaak om te voorkomen dat de inflatoire druk wordt aangewakkerd, en tegelijkertijd flexibel blijven gezien de grote onzekerheid. Tussen 2020 en 2022 heeft de expansieve begrotingskoers van de eurozone, ten belope van ongeveer 4 % van het bruto binnenlands product (bbp), de economie ondersteund in het licht van de COVID-19-crisis en de stijging van de energieprijzen na de grootschalige militaire invasie van Oekraïne door Rusland. In 2023 en 2024 zal de geaggregeerde begrotingskoers naar verwachting krimpen, met 0,5 % van het bbp in beide jaren, voornamelijk als gevolg van de bijna volledige uitfasering van de crisisgerelateerde energiemaatregelen. De algemene contractieve begrotingskoers die in 2023 en 2024 wordt verwacht, zal na verloop van tijd bijdragen tot het herstel van de begrotingsbuffers en aldus tot een verbetering van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Daarom is het van cruciaal belang de door de Raad van de Europese Unie (de Raad) aanbevolen limieten voor de groei van de netto-uitgaven in acht te nemen. Naast de noodzaak van een volgehouden prudente begrotingsstrategie moeten de overheidsinvesteringen worden gehandhaafd en waar nodig zo veel mogelijk worden verhoogd, en particuliere investeringen verder worden bevorderd, ter ondersteuning van het concurrentievermogen, inclusieve en duurzame langetermijngroei, en een eerlijke groene en digitale transitie. In 2023 en 2024 zullen de overheidsinvesteringen naar verwachting in de meeste lidstaten verder toenemen, met continue steun uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit die is ingesteld in Verordening (EU) 2021/24 van het Europees Parlement en de Raad [3] en andere Unie-fondsen. De overheidsfinanciën staan ook onder druk als gevolg van de hoge kosten in verband met vergrijzing, defensie en het minder gunstige rente-groeiverschil. Als onderdeel van hun landspecifieke aanbevelingen is aan een aantal lidstaten van de eurozone aanbevolen maatregelen te nemen om de houdbaarheid van hun pensioen- en gezondheidszorgstelsels te verbeteren en belastinghervormingen door te voeren. De uitvoering van overheidsuitgaventoetsingen als integraal onderdeel van de jaarlijkse en (meer)jaarlijkse begrotingsprocessen zou de efficiëntie en kwaliteit van de overheidsuitgaven helpen verbeteren. Overheidsuitgaventoetsingen moeten duidelijk zijn wat toepassingsgebied, mandaat en methode betreft

[3] Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (OJ L 57, 18.2.2021, p. 17, ELI. http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

en de resultaten ervan moeten ondubbelzinnig aan het publiek worden gecommuniceerd. Maatregelen tegen agressieve fiscale planning, belastingontwijking en -ontduiking kunnen de belastingstelsels ook efficiënter en eerlijker maken en tegelijkertijd het herstel ondersteunen en de belastingopbrengsten verhogen.

(6) De geaggregeerde schuldquote van de eurozone zal in 2023-2024 naar verwachting met in totaal 2,8 procentpunten dalen en tegen eind 2024 uitkomen op 89,7 % van het bbp. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de nominale bbp-groei, die de gemiddelde rente op de uitstaande schuld overtreft. De schuld is in diverse lidstaten echter nog steeds hoog en de algemeen hogere rentetarieven zullen geleidelijk leiden tot hogere schuldaflossingskosten, met een negatief effect op de schulddynamiek onder voor het overige gelijke omstandigheden. In december 2023 heeft de Raad overeenstemming bereikt over het pakket evaluatie van de economische governance dat bestaat uit een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid en het multilaterale begrotingstoezicht en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad, een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1467/97 over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten, en een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/85/EU betreffende voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten. De hervorming van het kader voor economische governance is bedoeld om realistische, duurzame en geleidelijke begrotingsaanpassingen te bevorderen op basis van landspecifieke middellangetermijnplannen en om duurzame groei te stimuleren door relevante hervormingen en investeringen aan te moedigen. Het herziene kader voor economische governance zal meer duidelijkheid en voorspelbaarheid scheppen voor het toekomstige begrotingsbeleid, en tegelijkertijd de houdbaarheid van de schuld en de economische groei bevorderen.

(7) De nettokosten van de noodsteunmaatregelen om de economische en sociale gevolgen van de toegenomen energieprijzen te verzachten, zijn in 2023 hoog gebleven, hoewel ze licht zijn gedaald met de daling van de energieprijzen na hun piek in 2022. De Commissie raamt dat de netto begrotingskosten van dergelijke noodhulpmaatregelen in 2023 1,0 % van het bbp van de eurozone bedragen, een daling ten opzichte van 1,3 % in 2022. Hoewel de doelgerichtheid is verbeterd, is in 2023 bijna de helft van de betrokken begrotingskosten naar prijsmaatregelen gegaan die niet gericht zijn op kwetsbare huishoudens en bedrijven. De meeste maatregelen zullen naar verwachting in de loop van 2024 geleidelijk worden afgeschaft, in overeenstemming met de verwachte stabilisatie van de energieprijzen. Als deze ramingen werkelijkheid worden, zullen de resterende begrotingskosten voor de eurozone als geheel in 2024 ongeveer 0,2 % van het bbp bedragen. Indien de energieprijzen echter opnieuw stijgen tot niveaus die nieuwe of voortgezette steunmaatregelen vereisen, dan moeten dergelijke steunmaatregelen gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens en bedrijven, budgettair haalbaar zijn en stimulansen voor energiebesparing blijven bieden. Meer in het algemeen, en afgezien van crisisgerelateerde energiemaatregelen, zou een intensiever gebruik van milieubelastingen, in overeenstemming met het beginsel dat de vervuiler betaalt en in combinatie met de geleidelijke afschaffing van subsidies voor fossiele brandstoffen, waarmee de energiearmoede of rechtvaardige transitie niet worden aangepakt, en andere milieuschadelijke subsidies, kunnen bijdragen tot meer begrotingsruimte voor de lidstaten van de eurozone.

(8) Voldoende hoogwaardige overheidsinvesteringen kunnen helpen om particuliere investeringen aan te trekken, de potentiële groei en het concurrentievermogen te stimuleren, de groene en de digitale transitie te ondersteunen en de sociale en economische veerkracht te versterken. In dit verband is het een prioriteit om volledig uitvoering te geven aan de hervormingen en investeringen in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en aan de cohesiebeleidsfondsen. De uitvoering van de nationale herstel- en veerkrachtplannen vordert goed, maar de voortgang verschilt van lidstaat tot lidstaat en de uitvoering moet in sommige gevallen worden opgevoerd om de opgelopen vertragingen in te lopen. Medio november heeft de Commissie 34 betalingsverzoeken van 19 lidstaten van de eurozone ontvangen en in totaal 162,1 miljard EUR aan subsidies en leningen uitbetaald. Dit bedrag kan worden opgesplitst in 51,6 miljard EUR aan voorfinanciering en 110,5 miljard EUR aan uitbetalingen na verwezenlijkte mijlpalen en streefdoelen. Het uitbetalingstempo in 2023 lag iets lager dan verwacht, onder meer omdat de lidstaten zich richten op de herziening van hun nationale herstel- en veerkrachtplannen als gevolg van veranderingen in de subsidietoewijzing, nieuwe leningaanvragen en de invoering van REPowerEU-hoofdstukken. Sinds het begin van de COVID-19-crisis is via het cohesiebeleid in het kader van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Cohesiefonds, het Europees Sociaal Fonds en het jongerenwerkgelegenheidsinitiatief bijna 120 miljard EUR uitbetaald aan lidstaten van de eurozone. In de context van de tussentijdse evaluatie van het cohesiebeleid krijgen de lidstaten de kans om de cohesiebeleidsprogramma's te herzien en middelen toe te wijzen om dringende behoeften en nieuwe uitdagingen aan te pakken. De cyclus van het Europees Semester 2024 zal richtsnoeren voor de tussentijdse evaluatie bieden en financiering ter beschikking helpen stellen in het licht van de sociaal-economische context en uitdagingen in de lidstaten en hun regio's, en tegelijkertijd de complementariteit met de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere Uniefondsen verder bevorderen.

(9) Het bevorderen van particuliere investeringen, innovatie en ontwikkeling van vaardigheden is van cruciaal belang om de productiviteit te verhogen en het concurrentievermogen van de eurozone te versterken, met name ter ondersteuning van de groene en de digitale transitie. Door belemmeringen voor investeringen weg te nemen, onder meer via hervormingen die planning, vergunningverlening en andere administratieve procedures stroomlijnen en digitaliseren, kunnen particuliere investeringen worden gestimuleerd. Het industriebeleid en op de aanbodzijde gericht beleid kunnen ook bijdragen door investeringen te ondersteunen, het concurrentievermogen te waarborgen en risico's te vermijden die verbonden zijn aan een buitensporige afhankelijkheid van een beperkt aantal derde landen voor belangrijke technologieën, grondstoffen en industrieel basismateriaal. In het kader van haar industrieel plan voor de Green Deal voor het nettonultijdperk heeft de Commissie diverse initiatieven voorgesteld om strategische sectoren te versterken, inclusief het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader van maatregelen ter versterking van het Europese ecosysteem voor de productie van nettonultechnologieproducten (verordening voor een nettonulindustrie), het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader om een veilige en duurzame voorziening van kritieke grondstoffen te waarborgen, en tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 en (EU) 2019/1020, en het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het platform voor strategische technologieën voor Europa ("STEP") en tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG, Verordeningen (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 en (EU) 2021/241 (het STEP-voorstel). Het Innovatiefonds en het moderniseringsfonds bieden ook financiële steun voor de noodzakelijke transitie in de particuliere sector. Met de goedkeuring van het tijdelijke crisis- en transitiekader voor staatshulpmaatregelen om de economie te ondersteunen na de Russische agressie tegen Oekraïne, heeft de Commissie de lidstaten bovendien in staat gesteld de flexibiliteit te gebruiken waarin de staatssteunregels voorzien om maatregelen te ondersteunen in sectoren die cruciaal zijn voor de transitie naar een klimaatneutrale economie. Hoewel de lidstaten van de eurozone maatregelen hebben getroffen ter ondersteuning van sectoren die het meest aan de energiecrisis zijn blootgesteld en van de groene transitie, worden dergelijke maatregelen over het algemeen op nationaal niveau vastgesteld, wat het risico met zich meebrengt dat het gelijke speelveld op de interne markt wordt verstoord. Het voorstel van de Commissie voor een STEP is bedoeld om tegemoet te komen aan de toegenomen behoefte aan overheidsinvesteringen van de Unie in strategische technologieën, om veel grotere particuliere investeringen aan te trekken, en kan de cohesie en de interne markt helpen waarborgen. Sterke kapitaalmarkten zijn van cruciaal belang voor een inclusieve, concurrerende en veerkrachtige economie van de eurozone. Een diepere kapitaalmarktenunie (KMU) zou helpen om de vereiste particuliere financiering voor de groene en de digitale transitie te mobiliseren, versnippering te verminderen en de toegang tot financiering te verbeteren. In februari 2023 heeft de Europese Raad de Raad en het Europees Parlement opgeroepen de uitvoering van het actieplan voor de KMU te versnellen door de werkzaamheden in verband met de wetgevingsvoorstellen op dit gebied te bespoedigen en af te ronden. In mei 2023 heeft de Eurogroep zich ten doel gesteld om uiterlijk in maart 2024 af te spreken welke gebieden de Commissie in overweging moet nemen om de KMU verder te verdiepen. Als onderdeel van de werkzaamheden in verband met de EMU heeft de Commissie in 2023 een pakket voorstellen ingediend over een rechtskader voor een digitale euro bestaande uit het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake eurobankbiljetten en -munten als wettig betaalmiddel, het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verrichting van digitale-eurodiensten door betalingsdienstaanbieders die zijn opgericht in lidstaten die de euro niet als munt hebben en houdende wijziging van Verordening (EU) 2021/1230 van het Europees Parlement en de Raad, en het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de vaststelling van de digitale euro. Een digitale euro, die een aanvulling zou vormen op contanten in euro, zou de digitalisering van de economie en innovatie op het gebied van retailbetalingen ondersteunen en tegelijkertijd de versnippering van betalingen in de hele Unie verminderen. Indien de digitale euro wordt uitgegeven, zou hiermee een nieuwe mogelijkheid worden geïntroduceerd om risicovrij geld van centrale banken te gebruiken in Europese betalingsdiensten. De digitale euro zou ook grensoverschrijdende betalingen vergemakkelijken en bijdragen tot een versterking van de internationale rol van de euro en de open strategische autonomie van de Unie.

(10) Ondanks een vertragende groei blijft de arbeidsmarkt veerkrachtig. De werkgelegenheid bleef in 2023 toenemen, evenals het aantal werkuren, tegen de achtergrond van tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden en een toenemende tendens van bedrijven om arbeid te hamsteren. Hoewel de lidstaten over het algemeen goed presteren, zijn sommige groepen nog steeds ondervertegenwoordigd op de arbeidsmarkt, onder wie vrouwen, jongeren en laaggeschoolden, personen met een handicap. Actief arbeidsmarktbeleid, in combinatie met het aanbieden van hoogwaardige, betaalbare voor- en vroegschoolse educatie en opvang alsook langdurige zorg, is belangrijk om de participatie te bevorderen en het aanleren en verwerven van vaardigheden te ondersteunen, onder meer voor de groene en de digitale transitie, en heeft een positief effect op de potentiële productiegroei en het concurrentievermogen op lange termijn. Het bevorderen van betere arbeidsomstandigheden en een grotere benutting van talenten binnen de Unie, beheersing van legale migratie uit derde landen, en toezicht op de eerbiediging en handhaving van arbeids- en sociale rechten kunnen helpen om de tekorten aan vaardigheden en arbeidskrachten het hoofd te bieden. In 2022 hebben de lidstaten van de eurozone 664 000 eerste werkvergunningen voor arbeidsdoeleinden afgegeven aan onderdanen van derde landen, een aantal dat in de laatste tien jaar bijna is verdrievoudigd.

(11) De nominale lonen stegen in 2022 (+ 4,8 %) en de eerste maanden van 2023 door de hoge inflatie en krappe arbeidsmarkten. Hoewel dit het verlies aan koopkracht gedeeltelijk heeft verzacht, hield de nominale loongroei geen gelijke tred met de inflatie (- 3,7 % voor de reële lonen in 2022). De nominale loongroei zal in 2023 en 2024 waarschijnlijk krachtig zijn terwijl de reële lonen naar verwachting licht zullen stijgen, waardoor de binnenlandse vraag zal aantrekken. Tegelijkertijd kan de verwachte loongroei van invloed zijn op de prijzen van goederen met een sterke binnenlandse arbeidscomponent, zoals diensten, hoewel de prijsimpact kan worden beperkt als eerdere stijgingen van de winst per eenheid ongedaan worden gemaakt. Hogere lonen die niet gepaard gaan met een evenredig hogere productiviteit, kunnen het concurrentievermogen ook beïnvloeden en duurzame verschillen binnen de eurozone kunnen onder meer leiden tot macro-economische onevenwichtigheden. Daarom moeten loonovereenkomsten in overeenstemming met de nationale praktijken en met inachtneming van de rol van de sociale partners ook de ontwikkelingen in de eurozone op passende wijze weerspiegelen.

(12) De stijging van de kosten van levensonderhoud, voornamelijk als gevolg van de energiecrisis en de daarmee gepaard gaande verslechtering van de ruilvoet, heeft een negatief effect op het reële inkomen en aanzienlijke maatschappelijke gevolgen gehad. In 2022 stegen de prijzen van woningen, water, elektriciteit, gas en andere brandstoffen met 17,5 %, die van voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken met 10,5 % en die van vervoer met 11,2 %. Huishoudens met een laag inkomen hadden te lijden onder bijzonder grote aanpassingen aan de kosten van levensonderhoud. Meer dan de helft van de lidstaten van de eurozone had te maken met een toename van materiële en sociale deprivatie en energiearmoede, ondanks nominale loonontwikkelingen en steunmechanismen. In diverse lidstaten zijn ouderen en mensen op het platteland onevenredig hard getroffen door stijgingen van de kosten van levensonderhoud.

(13) De banksector in de eurozone is veerkrachtig gebleken, ondanks enkele perioden van verhoogde onrust op de markt. De banksector in de eurozone is nu goed gekapitaliseerd en winstgevend, zoals blijkt uit de -Unie-brede stresstests in 2023 die de Europese Bankautoriteit, opgericht bij Verordening (EU) nr. 1093/2010 van het Europees Parlement en de Raad ([4]), heeft uitgevoerd. In lijn met de aanscherping van de monetaire en kredietvoorwaarden is de kredietstroom naar de particuliere sector aanzienlijk aan het vertragen. In de toekomst bestaat het risico dat de kwaliteit van de activa zwakker wordt als de macro-economische vooruitzichten scherp verslechteren en de rentetarieven lange tijd hoog blijven. Tegelijkertijd kan de sector niet-bancaire financiële bemiddeling worden geconfronteerd met kwetsbaarheden. In een context van krappere financieringsvoorwaarden is het belangrijk om de risico's tijdig te monitoren, proactief in contact te treden met debiteuren, en niet-renderende leningen actief te beheren om ervoor te zorgen dat banken de economie kunnen blijven financieren. Op de financiële markten kunnen zich ook andere risico's voordoen. Met name kunnen hogere risicopremies en strengere liquiditeitsvoorwaarden leiden tot een sterkere en mogelijk wanordelijke correctie van de activaprijzen. Ook de lopende aanpassingen op de woningmarkt en de markt voor commercieel vastgoed moeten nauwlettend worden gevolgd. De stijgende rentetarieven en de afnemende schuldaflossingscapaciteit kunnen tot aanzienlijke correcties van de vastgoedprijzen leiden en financiële instabiliteit in de hand werken.

(14) In de verklaring van de Eurotop van maart 2023 hebben de leiders van de eurozone nogmaals toegezegd de bankenunie te zullen voltooien, in overeenstemming met de verklaring van de Eurogroep van 16 juni 2022. Tegen deze achtergrond heeft de Commissie in april 2023 een voorstel ingediend voor de hervorming van het kader voor bankencrisisbeheer en depositoverzekering. Doel van dat voorstel is een kader tot stand te brengen dat geschikt is voor falende banken, ongeacht hun omvang en bedrijfsmodel, met inbegrip van kleinere banken, en op die manier het gebruik van overheidsmiddelen tot een minimum te beperken en het vertrouwen van deposanten te versterken. De Eurogroep heeft toegezegd om vervolgens de stand van de bankenunie te bezien en op basis van een consensus mogelijke verdere maatregelen vast te stellen met betrekking tot de andere resterende elementen teneinde de bankenunie te versterken en te voltooien. Daarnaast zou de ratificatie van het herziene Verdrag tot instelling van het Europees Stabiliteitsmechanisme, waarmee de invoering van het gemeenschappelijk achtervangmechanisme voor het door Verordening (EU) nr. 806/2014 van het Europees Parlement en de Raad ([5]) ingestelde gemeenschappelijk afwikkelingsfonds mogelijk wordt gemaakt, de veerkracht van de eurozone verder versterken.

([4]) Verordening (EU) nr. 1093/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/78/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2010/1093/oj).).

([5]) Verordening (EU) nr. 806/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 juli 2014 tot vaststelling van eenvormige regels en een eenvormige procedure voor de afwikkeling van kredietinstellingen en bepaalde beleggingsondernemingen in het kader van een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme en een gemeenschappelijk afwikkelingsfonds en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1093/2010 (PB L 225 van 30.7.2014, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/806/oj).

BEVEELT AAN dat de lidstaten van de eurozone in de periode 2024–2025 zowel individueel, onder meer via de uitvoering van hun nationale herstel- en veerkrachtplannen, als collectief binnen de Eurogroep de volgende acties ondernemen:

1. Een gecoördineerd en prudent begrotingsbeleid voeren om de schuld op een prudent niveau te houden of de schuldquotes op een plausibel neerwaarts pad te brengen. Hoewel het beleid flexibel zou moeten blijven in deze tijden van grote onzekerheid, een over het geheel genomen restrictief begrotingsbeleid tot stand brengen, in overeenstemming met de landspecifieke aanbevelingen van de Raad, en aldus de houdbaarheid van de overheidsfinanciën verbeteren en voorkomen dat de inflatoire druk wordt aangewakkerd. In 2024 de noodsteunmaatregelen in verband met energie zo snel mogelijk afbouwen en de daarmee verband houdende besparingen gebruiken om tekorten terug te dringen. Begrotingsstrategieën ontwikkelen om een prudente begrotingssituatie op middellange termijn tot stand te brengen en waar nodig de schuld houdbaarder te maken door middel van vastberaden, gedifferentieerde, geleidelijke en realistische consolidatie, in combinatie met hoogwaardige overheidsinvesteringen en hervormingen, met name om een hogere duurzame groei tot stand te brengen en de eurozone beter bestand te maken tegen toekomstige uitdagingen. In deze strategieën waar nodig maatregelen opnemen om de efficiëntie en kwaliteit van overheidsuitgave verder te verhogen en de houdbaarheid en toereikendheid van de pensioen-, gezondheidszorg- en langdurigezorgstelsels te verbeteren.

2. Een hoog niveau van overheidsinvesteringen in stand houden om de groene en de digitale transitie te ondersteunen en de productiviteit, het concurrentievermogen en de economische en sociale veerkracht te versterken. Zorgen voor een verdere snelle en doeltreffende uitvoering van de nationale herstel- en veerkrachtplannen, met inbegrip van de REPowerEU-hoofdstukken. Ten volle gebruikmaken van de cohesiebeleidsprogramma's en ervoor zorgen dat bij de tussentijdse evaluatie van de cohesiebeleidsprogramma's onder meer rekening wordt gehouden met de nieuwe uitdagingen en aanbevelingen die in het kader van het Europees Semester zijn vastgesteld en met de voortgang bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten, zonder de algemene ambitie ervan te verminderen.

3. In overeenstemming met de nationale praktijken en met inachtneming van de rol van de sociale partners, loonontwikkelingen ondersteunen die het verlies aan koopkracht verzachten, met name voor mensen met een laag inkomen, waarbij de risico's van inflatie en voor de dynamiek van het concurrentievermogen terdege in aanmerking wordt genomen en aanhoudende verschillen binnen de eurozone worden vermeden. Bij- en omscholing bevorderen, onder meer voor de groene en de digitale transitie. Actief arbeidsmarktbeleid uitvoeren om de tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aan te pakken en de productiviteit en groei te verhogen. Betere arbeidsomstandigheden bevorderen om werknemers aan te trekken en te behouden en zo de tekorten aan arbeidskrachten aan te pakken. Maatregelen nemen om legale migratie van werknemers uit derde landen in knelpuntberoepen te vergemakkelijken, in volledige complementariteit met de benutting van talenten van binnen de Unie. Passende, houdbare stelsels voor sociale bescherming en inclusie waarborgen en versterken. De sociale partners effectief bij de beleidsvorming betrekken en het sociaal overleg versterken.

4. Investeringsbelemmeringen wegnemen om het tekort aan investeringen in de groene en de digitale transitie te verkleinen. De toegang tot financiering verbeteren, met name voor innovatieve ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen, door verdere vooruitgang te boeken bij het verdiepen en versterken van de kapitaalmarktenunie. Ervoor zorgen dat overheidssteun voor relevante strategische sectoren doelgericht is, zonder het gelijke speelveld op de interne markt te verstoren en met het oog op versterking van het concurrentievermogen van de eurozone en van de open strategische autonomie van de Unie. De internationale rol van de euro blijven versterken en verdere vooruitgang boeken met de werkzaamheden in verband met de digitale euro.

5. De macrofinanciële stabiliteit veiligstellen, de kredietkanalen voor de economie in stand houden en het risico van financiële fragmentatie vermijden. De risico's monitoren die verbonden zijn aan strengere financiële voorwaarden, met name die welke verband houden met de activakwaliteit en met potentiële correcties in de activaprijzen, ook op de vastgoedmarkten. Toezicht houden op de ontwikkelingen in het bankwezen en de niet-bancaire financiële bemiddeling om een toename van systeemrisico's en negatieve overloopeffecten op de economie te voorkomen. De bankenunie voltooien door verder te werken aan alle resterende elementen.

6. Bij verdere stappen in de verdieping van de economische en monetaire unie (EMU) zouden de ervaringen moeten worden meegenomen die zijn opgedaan bij de vormgeving en uitvoering van de omvattende economische Uniebeleidsrespons op de COVID-19-crisis. Verdere vooruitgang bij de verdieping van de EMU zou met volledige inachtneming van de interne markt van de Unie moeten verlopen, en op een open en transparante manier ten aanzien van de lidstaten buiten de eurozone.

Gedaan te Luxemburg, 12 april 2024.

Voor de Raad

De voorzitter

V. VAN PETEGHEM